

نگاهی به موسیقی ایران بعد از اسلام

عارفه عمویی، فاروق آزادیان

چکیده

موسیقی به هر نوا یا صدایی گفته می‌شود که شنیدنی و خوش آیند باشد و انسان یا موجودات زنده را دچار تحول کند. موسیقی سنتی یا کلاسیک هر کشوری بر گرفته از سنت‌ها و فرهنگ‌های آن قوم و ملت است. موسیقی اصیل یا موسیقی سنتی ایران قدمتی دیرینه و گسترده‌گی فراوانی دارد. پس از سقوط سلسله ساسانی تا مدت‌ها فرصتی برای پرداختن به موسیقی نماند. با این همه، پیشینه غنی موسیقی مانع از آن شد که موسیقی یکباره به دست فراموشی سپرده شود. پس از تشکیل حکومت عباسیان، بر اثر از میان رفتن امویان و آزادی نسبی که پدید آمد هنرمندان ایرانی زاده‌های فکری و هنری خود را به صورت‌های ممکن ظاهر می‌کردند. در دربارهای مغول، خنیاگران زیادی بوده‌اند و از متون ادبی نیز علاقه به علم موسیقی استنباط می‌شود. در دوره صفویه، در موسیقی بویژه در جنبه‌های نظری آن پیشرفت خاصی حاصل نشد. موسیقی در ایران تا اواخر قاجاریه و شروع مشروطیت، رونقی نداشت، اما پس از آن و بویژه در دوران ناصرالدین شاه پیشرفت چشمگیری پیدا کرد. سیر رشد و ترقی موسیقی پس از دوره قاجاریه، در دوران حکومت پهلوی نیز تداوم داشت و پس از پیروزی انقلاب اسلامی، طی ۴ دهه گذشته در بزنگاه‌های تاریخی، زبان‌گویای احساسات جامعه بوده است. موسیقی ایرانی، مجموعه‌ایست از نواها که در طول قرن‌ها در این سرزمین بوجود آمده و بازتابی از خصوصیات اخلاقی، وقایع سیاسی و اجتماعی ملتی است که تاریخش به زمان‌های بسیار دور می‌رسد.

واژگان کلیدی: موسیقی ایران، تاریخچه موسیقی ایران

مقدمه

اقوام آریایی از دیر زمان با هنر موسیقی آشنا بوده و در تهیه‌ی آلات و وسایل مختلف و تنظیم آهنگ‌ها و ترانه‌های زیبا نقش موثری داشتند. الحان پرندگان و آهنگ‌های طبیعی مانند زمزمه‌ی جویبار و وزش باد، در پیدایش موسیقی، الهام بخش بوده است و انسان‌ها چون برای رقص‌های مذهبی و رقص‌های بزمی و رزمی احتیاج به عوامل محرک و مهیج داشتند به همین جهت به فکر تهیه‌ی وسایلی افتادند که نظر آن‌ها را تأمین کند. شاید بتوان گفت که صدای منظم قلب، صدای یکنواخت نفس و صدای پای انسان نقش مهمی در تنظیم آهنگ‌ها و پیدایش موسیقی داشته است. موسیقی در مراسم مذهبی و زندگانی اجتماعی ایرانیان سهم زیادی داشته است و گات‌ها، یکی از مهم‌ترین ترانه‌های ایران باستان، بهترین نمونه قدمت ترانه و آهنگ است. در عهد ساسانی هنر موسیقی تکامل و پیشرفت زیادی پیدا کرد و موسیقی امروز ما بدناله موسیقی عهد ساسانی است. تاریخ موسیقی ایرانی را که همواره با هنر و ذوق ایرانی همراه و همقدم بوده می‌توان به دو قسمت قبل و بعد از اسلام تقسیم کرد. این مقاله با روش توصیفی به سیر تحول موسیقی ایران بعد از اسلام می‌پردازد و این موضوع را بررسی می‌کند که آیا این تحولات تأثیری بر موسیقی اصیل امروز ایران گذاشته است یا خیر؟

موسیقی چیست؟

موسیقی به هر نوا یا صدایی گفته می‌شود که شنیدنی و خوش آیند باشد و انسان یا موجودات زنده را دچار تحول کند. موسیقی بیان احساسات انسان است به وسیله‌ی اصوات. موسیقی هنری است دارای نوا و سکوت. ارائه‌ی تعریف آکادمیک موسیقی موضوعی